

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра філософії, біоетики та іноземних мов

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-педагогічної роботи

Світлана КОТЮЖИНСЬКА

01 вересня 2023 року

РОБОЧА ПРОГРАМА З ДИСЦИПЛІНИ

**«АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ І ПРОФЕСІЙНА ЕТИКА
НАУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ»**

Рівень вищої освіти: третій (Доктор філософії)

Галузь знань: 22 «Охорона здоров'я»

Спеціальність: 222 «Медицина»

Освітньо-наукова програма: Медицина

2023

Програму складено на основі освітньо-наукової програми «Медицина» підготовки фахівців третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти зі спеціальності 222 «Медицина» галузі знань 22 «Охорона здоров'я», затверджені Вченою Радою ОНМедУ, від 07.10.2021, протокол № 2.

Розробник:

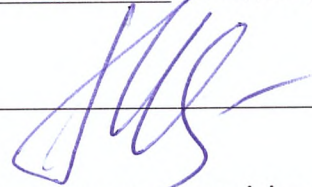
завідувач кафедри філософії, біоетики та іноземних мов, д. філос. н., професор Ханжи В. Б.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри філософії, біоетики та іноземних мов. Протокол № 1 від 28.08.2023 р.

Завідувач кафедри

 Володимир ХАНЖИ

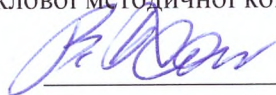
Погоджено з гарантом ОНП

 Тетяна ЧАБАН

Схвалено предметною методичною цикловою комісією з гуманітарних дисциплін ОНМедУ

Протокол № 1 від 29.08.2023 р.

Голова предметної циклової методичної комісії з гуманітарних дисциплін

 Володимир ХАНЖИ

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри _____

Протокол № ____ від “ ____ ” _____ 20__ р.

Завідувач кафедри _____

(підпис)

(Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри _____

Протокол № ____ від “ ____ ” _____ 20__ р.

Завідувач кафедри _____

(підпис)

(Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

1. Опис навчальної дисципліни:

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни	
	Денна форма навчання	
Загальна кількість: Кредитів – 3 Годин – 90 Змістових тем – 8	Обов'язкова	
	Рік підготовки	1
	Семестр	I
	Лекції	16 годин
	Семінарські	30 годин
	Самостійна робота	44 годин
	У т.ч. індивідуальні завдання	0
	Форма підсумкового контролю	Залік

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета – оволодіння сукупністю епістемологічних та етичних принципів, а також визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та / або наукових (творчих) досягнень, а також формування системи біо- та нооетичного мислення лікаря-науковця.

Завдання:

- визначення основних концепцій, принципів і правил академічної доброчесності;
- з'ясування національних та міжнародних нормативно-правових засад академічної доброчесності;
- розуміння епістемологічного та етико-правового аспектів академічної доброчесності;
- аналіз та інтерпретація ознак раціонального (зокрема наукового) знання й закономірностей розвитку науки;
- осмислення критеріїв науковості та принципів академічної доброчесності у науковій діяльності;
- формування здатності ідентифікувати порушень академічної доброчесності, запобігання академічному плагіату та іншим проявам неетичності в науковій діяльності;
- сприяння формуванню культури академічної доброчесності майбутнього науковця;
- здобуття глибинних знань в галузях етики науки, біомедичної етики, філософської антропології, організаційної та соціальної психології, психології наукової діяльності, необхідні для вирішення актуальних проблем медичної теорії та практики;
- сприяння формуванню особистості медичного професіоналу, що здатна поглибити гуманізацію медичної діяльності, сприяння втіленню сучасних принципів наукової діяльності та біоетичних принципів в медичну практику;
- формування у слухачів засади культури наукової діяльності, розуміння вимог та особливостей наукової комунікації з урахуванням сучасних нормативів наукової доброчесності та можливостей інформаційного суспільства;
- оволодіння теоретико-практичними знаннями та навичками організації та управління науковим та медичним колективом;
- формування вміння ефективного управління конфліктами в науковому та медичному колективах;
- сприяння формуванню розуміння етико-психологічних аспектів діяльності викладача вищої медичної школи.

Згідно з вимогами освітньо-наукової програми дисципліна забезпечує набуття здобувачами вищої освіти **компетентностей**:

- *інтегральна (ІК):*

Здатність розв'язувати комплексні проблеми, проводити незалежне оригінальне наукове дослідження та здійснювати педагогічну, професійну, дослідницьку та інноваційну діяльність в галузі медицини.

- *Загальні (ЗК):*

ЗК 2. Здатність працювати автономно, з дотриманням дослідницької етики, академічної доброчесності та авторського права.

ЗК 3. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 4. Здатність до спілкування і роботи у професійному середовищі та з представниками інших професій у національному та міжнародному контексті.

ЗК 6. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

- *Спеціальні (фахові, предметні, СК):*

СК 6. Здатність проводити коректний аналіз даних та узагальнення результатів наукового дослідження.

СК 9. Оприлюднення результатів наукових досліджень в усній і письмовій формах відповідно до національних та міжнародних стандартів.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН 3. Інтерпретувати та аналізувати інформацію, коректно оцінювати нові й складні явища та проблеми з науковою точністю критично, самостійно і творчо.

ПРН 6. Самостійно і критично проводити аналіз і синтез наукових даних.

ПРН 11. Інтерпретувати можливості та обмеження наукового дослідження, його роль в розвитку системи наукових знань і суспільства в цілому

ПРН 12. Представляти результати наукових досліджень в усній і письмовій формах у науковому співтоваристві і суспільстві в цілому, відповідно до національних та міжнародних стандартів.

ПРН 16. Використовувати етичні принципи в роботі з пацієнтами, лабораторними тваринами, дотримуватися наукової етики.

ПРН 17. Демонструвати академічну доброчесність та діяти відповідально щодо достовірності отриманих наукових результатів.

Очікувані результати навчання. У результаті вивчення навчальної дисципліни аспірант (здобувач) повинен:

знати:

- принципи дослідницької етики;
- сутність розрізнення епістемологічного та етико-правового аспектів академічної доброчесності;
- ознаки раціонального (зокрема наукового) та критерії науковості знання; правові основи авторського права;
- правила цитування та посилання на використані джерела;
- форми, методи та засоби ідентифікації, пошуку та зберігання інформації;
- професійну лексику та термінологію відповідно до напрямку наукового дослідження;
- поняття новизни дослідження;
- можливості та обмеження використовуваних методів дослідження;
- технологію написання статей до національних та міжнародних наукових видань;
- стандарти оформлення наукових робіт;
- сутність біоетики як світогляду;

- етичні проблеми буття та пізнання у контексті проблеми людини;
- основні етапи та закономірності становлення етики, професійної етики;
- сучасні біо- та нооетичні погляди;
- теоретико-методологічні, організаційні, комунікативні та психологічні засади науково-дослідної діяльності;
- проблеми гуманізації сучасної медицини та шляхи їх вирішення;
- етико-правові проблеми застосування сучасних біомедичних технологій;
- сутність, форми, методи етичної експертизи наукових/клінічних досліджень.

вміти:

- використовувати інформаційні технології для визначення ознак плагіату;
- застосовувати сучасні інформаційні технології у науковій діяльності;
- працювати з пошуковими системами;
- отримувати і адекватно трактувати дані з іншомовних джерел і обговорювати наукові знання;
- організовувати та проводити науково-дослідну та навчальну діяльність;
- оцінювати теоретичну та практичну значущість дослідження;
- проводити дослідження відповідно до мети і завдань дослідження обраними методами;
- інтерпретувати результати дослідження;
- написати наукову статтю відповідно до вимог наукового видання.
- аналізувати сутність біоетичного світогляду та міждисциплінарного напрямку медицини, етики та філософської антропології;
- застосовувати концепції сучасної біоетики, етики науки, організаційної психології та психології інноваційної діяльності для планування та проведення науково-дослідної роботи;
- володіти технологією наукової комунікації та принципами наукового етикету; спілкуватися у професійному середовищі та з представниками інших професій у національному та міжнародному контексті;
- формулювати та вирішувати етичні дилеми, що виникають у дослідницькій діяльності, розробляти проект наукового дослідження з урахуванням етичного аспекту;
- будувати професійну діяльність відповідно до цінностей та принципів біоетики, вищих міжнародних та вітчизняних нормативних стандартів у галузі біоетики;
- застосовувати принципи біоетики, принципи належних лабораторної та клінічної практик при проведенні клінічних досліджень та будь-яких наукових досліджень;
- виступати гарантом безпеки та захисту прав пацієнтів в практичній медицині при проведенні клінічних досліджень.

3. Зміст робочої програми

Тема 1. Поняття, загальні принципи та правила академічної доброчесності.

Нормативно-правова база

Академічна доброчесність як сукупність епістемологічних та етичних принципів, а також визначених законом правил і як гуманітарна дисципліна. Фундаментальні підстави, що забезпечують реалізацію норм академічної доброчесності, – принципи верховенства права, законності, демократизму, пріоритетності прав і свобод людини та громадянина як фундаментальні академічної доброчесності, рівноправності, науковості, професіоналізму та компетентності, партнерства та взаємодопомоги, поваги та взаємної довіри, відкритості та прозорості, усвідомленої відповідальності.

Об'єкти для самостійного вивчення:

Нормативно-правова база академічної доброчесності.

Тема 2. Епістемологічний та етико-правовий аспекти академічної доброчесності. Знання та його сателіти. Ознаки раціонального знання. Проблема істинності знань

Демаркація наукового та позанаукового знання. Академічна доброчесність як спосіб забезпечення недопущення позанаукових та псевдонаукових елементів у дослідження вченого. Етика науковця і правове обґрунтування його взаємовідносин з учасниками освітнього процесу під час навчання, викладання та проведення наукової (творчої) діяльності.

Варіанти визначення поняття «знання». Співвідношення знання й віри. Ознаки раціонального знання (обґрунтованість, експліцитність, референціальність, інтерсуб'єктивність, валентність, рефлексивність, системність). Концепції істини. Конвенціоналізм та попперівське тлумачення відносності істини.

Об'єкти для самостійного вивчення:

Аксіологічний аспект наукового пізнання. Цінність істини в природничо-науковому та соціальному пізнанні. Плюралізм та істина.

Тема 3. Закономірності розвитку науки. Форми організації наукового знання. Критерії науковості та академічна доброчесність у науковій діяльності. Порушення академічної доброчесності. Антиплагіатні заходи. Правила цитування та посилання

Наука як методологія і технологія пізнання. Основні закономірності становлення наукового знання. Поняття «парадигми» і «наукової революції» у вченні Т. Куна. Принципи верифікації та фальсифікації. «Критичний раціоналізм» Р. Поппера. Критерії науковості (раціональність, відтворюваність емпіричного матеріалу, емпірична (досвідна, практична) перевірюваність, загальнозначущість та ін.) і академічна доброчесність.

Академічна доброчесність в аспектах професіоналізму та компетентності наукової діяльності. Порушення академічної доброчесності: основні види. Відповідальність за порушення академічної доброчесності. Творча сутність наукової діяльності. Наукова новизна та інтелектуальна власність.

Об'єкти для самостійного вивчення:

Теоретизм і фактуалізм. Критика поняття факту як інваріанту. Авторське право та антиплагіатні заходи в науковому середовищі.

Тема 4. Біоетика як наука, етико-філософські засади біотичного світогляду. Глобальна біоетика та ноетика як сучасні етапи розвитку біоетики. Проблеми народження, життя, здоров'я, хвороби та вмирання людини у контексті біоетики. Сучасна концепція біобезпеки.

Медицина та світогляд. Проблема гуманізації сучасної медицини. Сучасні моделі здоров'я. Особливості трансформаційних змін медицини та системи охорони здоров'я в Україні. Предмет та основні напрямки біоетики. Історія виникнення. Взаємовідношення професійної етики, деонтології та біоетики. Механізми формування професійних етик. Криза етики Гіппократа. Патерналізм у медичній етиці. Наукові та соціокультурні передумови виникнення біоетики. Основні ідеї глобальної біоетики В. Р. Поттера. Закономірності розвитку біоетики. Екологічна та медична біоетика. Ноетика як сучасний етап розвитку біоетики. Передумови виникнення ноетики. Ноетика та ідеї трансгуманізму.

Смерть як філософське, соціокультурне та медичне явище. Проблема еутаназії: етико-правові аспекти. Право людини на гідне вмирання та смерть. Хоспіс як альтернатива еутаназії. Етико-правові питання репродукції людини. Цінність сім'ї Валеологічна, психосоматична, екологічна та біоетичні моделі здоров'я. Біоетика та християнство. Особливості християнської біоетики.

Об'єкти для самостійного вивчення:

Вчення В. І. Вернадського про ноосферу. Філософські передумови виникнення біоетики: етика благоговіння перед життям, філософія життя, феноменологія, екзистенціалізм. Внесок філософії життя в розвиток біоетики: біологізм, інтуїтивізм. Вчення А. Швайцера про благоговіння перед життям. Феноменологія та екзистенціалізм. Їхній вплив на біоетичний світогляд. Вчення М. Шелера про порядок серця.

Ризики сучасних технологій та біобезпека. Етико-правові засади регулювання біобезпеки в світі та в Україні. Нанотехнології та сучасне суспільство. Етичні та юридичні аспекти нових генно-інженерних технологій. Біоетика та медична генетика. Принцип предостороги. Юридичні та етичні питання застосування технології стовбурових клітин в Україні.

Тема 5. Цінності та принципи американської та європейської біоетики. Впровадження принципів біоетики в медичну практику в Україні.

Цінності Просвітництва та біоетика. Американська та європейська моделі біоетики. Біомедична етика Т. Бочампа і Дж. Чілдреса. Принцип поваги до автономії особистості. Інформована згода пацієнта. Принцип „Роби благо”. Принцип „Не нашкодь”. Правила біоетики: правдивості, невтручання в приватне життя, конфіденційності, вірності. Види шкоди. Принцип справедливості. Соціально-етичні проблеми розподілу ресурсів у системі охорони здоров'я. Європейська біоетика та біоправо. Принцип поваги до гідності особистості. Принцип цілісності. Принцип вразливості. Принцип відповідальності. Принцип попередження шкоди. Принцип толерантності. Принципи недискримінації і нестигматизації. Принципи солідарності і кооперації. Принцип плюралізму.

Об'єкти для самостійного вивчення:

Міжнародні документи з питань біоетики та прав людини. Функції, роль, зміст „Етичного кодексу лікаря України”.

Тема 6. Етичні та правові засади регулювання біомедичних досліджень за участю людини та експериментів на тваринах. Інформована згода на участь у клінічних дослідженнях як реалізація принципу поваги до автономії та гідності пацієнта

Особливості клінічних та доклінічних досліджень. Медико-етичні та правові проблеми клінічних випробувань лікарських препаратів і медичної апаратури. Біоетичні принципи при проведенні клінічних досліджень. Етико-правові аспекти роботи з експериментальними тваринами. Захист експериментальних тварин від жорстокого поводження. Процедура отримання інформованої згоди як механізм захисту прав учасника дослідження (пацієнта, волонтера). Комітети/комісії з етики/біоетики: склад, повноваження, функції. Принципи роботи комітетів з етики (незалежність, плюралізм, демократія, толерантність, гендерна та вікова рівновага, міждисциплінарний характер та ін.). Сутність та форми біоетичної експертизи клінічних досліджень. Біоетичний моніторинг клінічних досліджень.

Об'єкти для самостійного вивчення:

Українські законодавчі акти, спрямовані на захист прав, свобод та гідності людини, яка бере участь у клінічних дослідженнях (Конституція України, Цивільний кодекс, Основи законодавства України про охорону здоров'я та ін.). Механізми біоетичного контролю та етико-правового регулювання наукових проєктів, зокрема клінічних досліджень.

Тема 7. Етика наукової діяльності. Цінності наукового знання. Соціальна відповідальність наукового співтовариства. Міжнародні конвенції про роль науки в суспільстві і статус вченого. Моральна оцінка науково-технічного прогресу. Глобальні проблеми людства: етичне осмислення. Етика приватних наук. Фальсифікації в науці.

Основні принципи професійної етики («золоте правило моралі» та його альтернативи, справедливість розподілу ресурсів, виправлення етичних порушень і помилок, принципи максимуму і мінімуму прогресу, повага до інших, безконфліктність). Поняття «моральна свідомість». Необхідні моральні обмеження науки як виду людської діяльності. Можливість різного використання наукових результатів. Етика науки і етика технології. Відповідальність вченого перед людством, країною, науковим співтовариством, науковою школою. Співвідношення універсальних моральних вимог, загальнонаукових моральних вимог і норм приватних наук.

Об'єкти для самостійного вивчення:

Роль вченого в суспільстві. Національна приналежність і космополітизм вченого. Функції професійної етики. Необхідність морального контролю областей знання, що стосуються життя і благополуччя людей. Основні положення Етичного кодексу вченого України. Наука як форма духовного досвіду людини. Знання як цінність. Цілі наукового пошуку. Гуманістичні цінності науки: безкорисливість, правдивість, толерантність, ідея служіння суспільству. Культурно-світоглядна функція науки в соціумі. Можливі негативні риси науки: суб'єктивізм, нігілізм, ангажованість, упередженість, ксенофобія, недобросовісна конкуренція.

Тема 8. Етико-організаційні питання співвідношень в вищій медичній школі, науковому та медичному колективах. Етико-психологічні аспекти інноваційної діяльності.

Етичні конфлікти в науці та шляхи їх вирішення. Етичні санкції. Організація роботи в науковому та медичному колективах. Наукові колективи як особливі структури в науці. Наукові школи та їх роль у науці. Типи науковців. Типи конфліктів в малих та великих групах. Особливості управління конфліктами в науковому та медичному колективах. Інновації як системний феномен. Особистісні детермінанти успішності новаційного процесу. Сфера досліджень організаційної інноваційності. Етичні аспекти інноваційного процесу та гігієна психіки науковця. Особистісні ресурси інноваційної діяльності.

Об'єкти для самостійного вивчення:

Соціальні ролі в груповій динаміці, лідерство. Основні принципи управління науковим колективом. Інноваційність та організаційна структура. Організаційний клімат як фактор інноваційності. Управління інноваціями. Механізми реалізації групової інноваційності.

Структура навчальної дисципліни

Тема	Лекції	Семінарські заняття	СРС
1. Поняття, загальні принципи та правила академічної доброчесності. Нормативно-правова база.	2	3	4
2. Епістемологічний та етико-правовий аспекти академічної доброчесності. Знання та його сателіти. Ознаки раціонального знання. Проблема істинності знань.	2	3	5
3. Закономірності розвитку науки. Форми організації наукового знання. Критерії науковості та академічна доброчесність у науковій діяльності. Порушення академічної доброчесності. Антиплагіатні заходи. Правила цитування та посилання.	2	4	6
4 Біоетика як наука, етико-філософські засади	2	4	6

біотичного світогляду. Глобальна біоетика та ноетика як сучасні етапи розвитку біоетики. Проблеми народження, життя, здоров'я, хвороби та вмирання людини у контексті біоетики. Сучасна концепція біобезпеки.			
5. Цінності та принципи американської та європейської біоетики. Впровадження принципів біоетики в медичну практику в Україні.	2	4	6
6. Етичні та правові засади регулювання біомедичних досліджень за участю людини та експериментів на тваринах. Інформована згода на участь у клінічних дослідженнях як реалізація принципу поваги до автономії та гідності пацієнта. Етична експертиза біомедичних досліджень.	2	4	6
7. Етика наукової діяльності. Цінності наукового знання. Соціальна відповідальність наукового співтовариства. Міжнародні конвенції про роль науки в суспільстві і статус вченого. Моральна оцінка науково-технічного прогресу. Глобальні проблеми людства: етичне осмислення. Етика приватних наук. Фальсифікації в науці.	2	4	6
8. Етико-організаційні питання співвідношень в вищій медичній школі, науковому та медичному колективах. Етико-психологічні аспекти інноваційної діяльності.	2	4	5
	16 год.	30 год.	44 год.
Разом	90 год.		

4. Теми лекційних занять

№ з/п	Назва тем та зміст	Обсяг в годинах
1.	Поняття, загальні принципи та правила академічної доброчесності. Нормативно-правова база.	2
2.	Епістемологічний та етико-правовий аспекти академічної доброчесності. Знання та його сателіти. Ознаки раціонального знання. Проблема істинності знань.	2
3.	Закономірності розвитку науки. Форми організації наукового знання. Критерії науковості та академічна доброчесність у науковій діяльності. Порушення академічної доброчесності. Антиплагіатні заходи. Правила цитування та посилання.	2
4.	Біоетика як наука, етико-філософські засади біотичного світогляду. Глобальна біоетика та ноетика як сучасні етапи розвитку біоетики. Проблеми народження, життя, здоров'я, хвороби та вмирання людини у контексті біоетики. Сучасна концепція біобезпеки	2
5.	Цінності та принципи американської та європейської біоетики. Впровадження принципів біоетики в медичну практику в Україні.	2

6.	Етичні та правові засади регулювання біомедичних досліджень за участю людини та експериментів на тваринах. Інформована згода на участь у клінічних дослідженнях як реалізація принципу поваги до автономії та гідності пацієнта. Етична експертиза біомедичних досліджень.	2
7.	Етика наукової діяльності. Цінності наукового знання. Соціальна відповідальність наукового співтовариства. Міжнародні конвенції про роль науки в суспільстві і статус вченого. Моральна оцінка науково-технічного прогресу. Глобальні проблеми людства: етичне осмислення. Етика приватних наук. Фальсифікації в науці.	2
8.	Етико-організаційні питання співвідношень в вищій медичній школі, науковому та медичному колективах. Етико-психологічні аспекти інноваційної діяльності.	2
Разом		16

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва тем та зміст	Обсяг в годинах
1.	Поняття, загальні принципи та правила академічної доброчесності. Нормативно-правова база.	3
2.	Епістемологічний та етико-правовий аспекти академічної доброчесності. Знання та його сателіти. Ознаки раціонального знання. Проблема істинності знань.	3
3.	Закономірності розвитку науки. Форми організації наукового знання. Критерії науковості та академічна доброчесність у науковій діяльності. Порушення академічної доброчесності. Антиплагіатні заходи. Правила цитування та посилання.	4
4.	Біоетика як наука, етико-філософські засади біотичного світогляду. Глобальна біоетика та нооетика як сучасні етапи розвитку біоетики. Проблеми народження, життя, здоров'я, хвороби та вмирання людини у контексті біоетики. Сучасна концепція біобезпеки	4
5.	Цінності та принципи американської та європейської біоетики. Впровадження принципів біоетики в медичну практику в Україні.	4
6.	Етичні та правові засади регулювання біомедичних досліджень за участю людини та експериментів на тваринах. Інформована згода на участь у клінічних дослідженнях як реалізація принципу поваги до автономії та гідності пацієнта. Етична експертиза біомедичних досліджень.	4
7.	Етика наукової діяльності. Цінності наукового знання. Соціальна відповідальність наукового співтовариства. Міжнародні конвенції про роль науки в суспільстві і статус вченого. Моральна оцінка науково-технічного прогресу. Глобальні проблеми людства: етичне осмислення. Етика приватних наук. Фальсифікації в науці.	4
8.	Етико-організаційні питання співвідношень в вищій медичній школі, науковому та медичному колективах. Етико-психологічні аспекти інноваційної діяльності.	4
Разом		30

6. Самостійна робота

№ з/п	Назва тем та зміст	Обсяг в годинах
1.	Поняття, загальні принципи та правила академічної доброчесності. Нормативно-правова база.	4
2.	Епістемологічний та етико-правовий аспекти академічної доброчесності. Знання та його сателіти. Ознаки раціонального знання. Проблема істинності знань.	5
3.	Закономірності розвитку науки. Форми організації наукового знання. Критерії науковості та академічна доброчесність у науковій діяльності. Порушення академічної доброчесності. Антиплагіатні заходи. Правила цитування та посилання.	6
4.	Біоетика як наука, етико-філософські засади біотичного світогляду. Глобальна біоетика та нооетика як сучасні етапи розвитку біоетики. Проблеми народження, життя, здоров'я, хвороби та вмирання людини у контексті біоетики. Сучасна концепція біобезпеки	6
5.	Цінності та принципи американської та європейської біоетики. Впровадження принципів біоетики в медичну практику в Україні.	6
6.	Етичні та правові засади регулювання біомедичних досліджень за участю людини та експериментів на тваринах. Інформована згода на участь у клінічних дослідженнях як реалізація принципу поваги до автономії та гідності пацієнта. Етична експертиза біомедичних досліджень.	6
7.	Етика наукової діяльності. Цінності наукового знання. Соціальна відповідальність наукового співтовариства. Міжнародні конвенції про роль науки в суспільстві і статус вченого. Моральна оцінка науково-технічного прогресу. Глобальні проблеми людства: етичне осмислення. Етика приватних наук. Фальсифікації в науці.	6
8.	Етико-організаційні питання співвідношень в вищій медичній школі, науковому та медичному колективах. Етико-психологічні аспекти інноваційної діяльності.	5
	Разом	44

7. Індивідуальні завдання

Не передбачено робочим навчальним планом.

8. Методи навчання

У процесі проведення семінарських занять:

- за домінуючими засобами навчання: вербальні, наочні;
- складання графічних схем;
- розв'язання творчих завдань;
- бліц-опитування;
- групові дискусії з проблемних ситуацій;
- виконання письмових завдань;
- індивідуально-контрольна співбесіда;
- логічні вправи;
- рольові (ділові) ігри;
- ситуаційні завдання («кейс-метод»);

- виконання індивідуальних досліджень;
- проблемний метод навчання, який націлений на формування у слухачів спроможності до діалогу та вміння відстоювати свою власну думку;
- метод навчання «мозковий штурм», який спонукає слухачів проявити творчий підхід і знайти альтернативні методи вирішення запропонованих завдань шляхом вільного вираження думок.

Під час самостійної роботи:

- самостійна робота з підручником;
- самостійна (дистанційна) робота з першоджерелами;
- підготовка доповідей.

9. Методи контролю і критерії оцінювання результатів навчання

Поточний контроль: усне опитування, оцінювання доповідей, оцінювання здатності розв'язання ситуаційних завдань, вміння підтримати дискусію на занятті.

Поточний контроль здійснюється на семінарських заняттях відповідно до сформульованих завдань з кожної теми. Навчальна діяльність аспірантів (пошукувачів) контролюється на практичних заняттях під час поточного контролю відповідно до конкретних цілей та під час індивідуальної роботи викладача зі слухачем. При оцінюванні навчальної діяльності перевага надається стандартизованим методам контролю: усному опитуванню, структурованим письмовим роботам, дискусіям, ролевим іграм, доповідям.

При засвоєнні кожної теми за поточну навчальну діяльність слухачу виставляються оцінки за 4-бальною традиційною шкалою.

Оцінювання самостійної роботи:

Оцінювання самостійної роботи слухачів, яка передбачена в темі поряд з аудиторною роботою, здійснюється під час поточного контролю теми на відповідному аудиторному занятті.

Підсумковий контроль в даній дисципліні не передбачено. Вивчення навчальної дисципліни завершується заліком, який виставляється на останньому семінарському занятті курсу за підсумками поточної діяльності.

Оцінка успішності з дисципліни є рейтинговою і виставляється за 200-бальною шкалою і має визначення за системою ECTS та традиційною шкалою, прийнятою в Україні.

10. Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Наприкінці вивчення дисципліни поточна успішність розраховується як середній поточний бал, тобто середнє арифметичне всіх отриманих аспірантом (здобувачем) оцінок за традиційною шкалою, округлене до двох знаків після коми.

Вивчення навчальної дисципліни завершується заліком. Залік отримують аспіранти та здобувачі, які не мають пропусків семінарських занять або відпрацювали пропущені аудиторні заняття і мають середній бал не менше, ніж 3,00.

Отриманий середній бал конвертується в оцінку за 200-бальною шкалою шляхом його помноження на 40 (отримана оцінка округлюється до цілих).

Таблиця конвертації багатобальної оцінки у традиційну:

Оцінка за 200-бальною шкалою	Оцінка за національною шкалою
185–200	Відмінно
151–184	Добре
120–150	Задовільно

11. Методичне забезпечення дисципліни:

1. Робоча навчальна програма з дисципліни «Академічна доброчесність».

2. Методичні розробки семінарських занять.
3. Питання та завдання для поточного контролю знань і вмінь аспірантів та здобувачів.
4. Методичні розробки для аспірантів та здобувачів із самостійної позааудиторної роботи.
5. Підручники та навчальні посібники.

12. Рекомендована література

а) основна:

1. Академічна чесність як основа сталого розвитку університету / Міжнарод. благод. Фонд «Міжнародний фонд дослідження освітньої політики»; за заг. ред. Т. В. Фінікова, А. Є. Артюхова. — К. : Таксон, 2016. — 234 с.
2. Афанасьєва К. Явище академічного плагату: витoki та шляхи боротьби / К. Афанасьєва // Теорія і практика інтелектуальної власності. — 2012. — № 6. — С. 86-91.
3. Біобезпека та біозахист у біологічних лабораторіях 1 та 2 рівнів безпеки: монографія. — Суми: Сумський держ.ун-т. — 2016. — 123с.
4. Запорожан В. М. Етюди про моральність. Нооетичний аспект / В. М. Запорожан. — Одеса : ОНМедУ, 2015. — 160 с.
5. Міжнародні правила цитування та посилання в наукових роботах : методичні рекомендації / автори-укладачі : О. Боженко, Ю. Корян, М. Федорець ; редколегія : В. С. Пашкова, О. В. Воскобойнікова-Гузева, Я. Є. Сошинська, О. М. Бруй ; Науковотехнічна бібліотека ім. Г. І. Денисенка Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» ; Українська бібліотечна асоціація. — Київ : УБА, 2016. — Електрон. вид. — 1 електрон. опт. диск (CD-ROM). — 117 с.
6. Наказ Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 р. № 40 [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0155-17#Text>
7. Основи біобезпеки (екологічний складник) : навч. посіб. / Л. П. Новосельська, Т. Г. Івашенко, В. П. Гандзюра, О. П. Кулінич ; за заг. наук. ред. д.б.н. О. І. Бондаря. — К. : Інститут екологічного управління та збалансованого природокористування, 2017. — 180 с.
8. Основи біоетики та біобезпеки: підручник (ВНЗ III—IV р. а.) / О.М. Ковальова, В.М. Лісовий, Т.М. Амбросова та ін. — 2-е вид., вип. — К.: ВСМ «Медицина», 2017. — 392 с.
9. Петрушенко В. Філософія і методологія науки – Навчальний посібник / В. Петрушенко ; вид. 2-ге, випр. і доп. — Львів : Новий Світ – 2000, 2021. — 200 с.
10. Програмне забезпечення для перевірки наукових текстів на плагиат : інформаційний огляд автори-укладачі : А. Р. Вергун, Л. В. Савенкова, С. О. Чуканова ; Українська бібліотечна асоціація. — Київ : УБА, 2016. — Електрон. вид. — 1 електрон. опт. диск (CD-ROM). — 36 с.
11. Рекомендації щодо забезпечення принципів академічної доброчесності. Підкомісія «Академічна доброчесність» Науково-методичної комісії з організаційно-методичного забезпечення вищої освіти. — К. : МОН України, 2016. — 24 с.
12. Тихомирова Є. Б. Конфліктологія та теорія переговорів: підр. / Є. Б. Тихомирова, С. Р. Постоловський. — Суми: ВТД «Університетська книга», 2017. — 240 с.
13. Троцька В. Запобігання та виявлення плагиату у вищій освіті (за матеріалами досліджень ЄС та України) / В. Троцька // Теорія і практика інтелектуальної власності. — 2016. — № 6. — С 29-38.
14. Løkse M. Strengthening teacher qualifications to prevent student plagiarism – presentation of an online course and discussion of a strategy / M. Løkse, M. Solberg //

Plagiarism across Europe and Beyond – Conference Proceedings (June 10-12, 2015, Brno, Czech Republic). — p. 25-36.

15. Petrushenko V. Lectures in Philosophy. Tutorial Book in English / Viktor Petrushenko, Oksana Petrushenko. — Lviv : Magnolia 2006, 2018. — 284 p.

б) додаткова:

1. Закон України «Про Освіту» від 5 вересня 2017 року № 2145-VIII (Стаття 42 «Академічна доброчесність») [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
2. Медянова О. В. Сьогоднішні завдання вищої медичної освіти в контексті парадигми цілісності людини / О. В. Медянова // Інтегративна антропологія. — № 1. — 2019. — С. 42–48.
3. Сацик В. Академічна доброчесність: міфічна концепція чи дієвий інструмент забезпечення якості вищої освіти? [Електронний ресурс] / В. Сацик. — Режим доступу : <https://saiup.org.ua/novyny/akademichna-dobrochesnist-mifichna-kontseptsiya-chy-diyevyj-kontsept/>
4. Федоренко В. Шляхи і методи запобігання плагіату наукових творів та утвердження академічної доброчесності [Електронний ресурс] / В. Федоренко // Голос України. — 2016. — 20 вересня. — Режим доступу : <http://www.golos.com.ua/article/276302>
5. Філоненко М.М. Психологія особистісного становлення майбутнього лікаря: монографія / М.М. Філоненко. — Київ: Центр учбової літератури, 2015. — 334 с.
6. Ханжи В. Б. Академічна доброчесність у науковій діяльності: епістемологічний аспект // Забезпечення якості освіти у вищій медичній школі : наук.-метод. міжуніверситет. конф. з міжнар. участю (Одеса, 18–20 січня 2023 року) : матеріали конф. / за ред. д. мед. н., проф. В. Г. Марічереди. [Електронне видання]. — Одеса : ОНМедУ, 2023. — С. 565–569. — Режим доступу : <https://repo.odmu.edu.ua:443/xmlui/handle/123456789/13152>
7. Шулікін Д. Доброчесність в освіті / Дмитро Шулікін // Освіта України. — 2017. — № 13. — С. 8–9.

13. Інформаційні ресурси

1. Національна наукова медична бібліотека України. <http://library.gov.ua/>
2. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського. <http://www.nbuv.gov.ua/>
3. Бібліотека Одеського національного медичного університету (друковані праці та електронний ресурс). <https://library.odmu.edu.ua/catalog/>
4. Бібліотека кафедри філософії та біоетики ОНМедУ. <https://info.odmu.edu.ua/chair/philosophy/file>